

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

MAMLAKATIMIZDA SAYLOV O‘TKAZISH TARTIBI

Yoqubov Bobur Bozor o‘g‘li

Termiz davlat universiteti Yuridik fakulteti

Yurisprudensiya yo‘nalishi talabasi

Bo‘riyev Odil

Konstitutsiyaviy huquq yo‘nalishi o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida saylovlarni tashkil etish va o‘tkazish tartibi, saylov tizimining huquqiy asoslari hamda fuqarolarning saylov jarayonidagi ishtiroki yoritib berilgan. Saylovlarning demokratik jamiyatdagi o‘rni, ochiqlik va shaffoflik tamoyillari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, saylov komissiyalarining vazifalari, ovoz berish jarayoni va saylov natijalarining qonuniyligi masalalari muhokama qilingan.*

Kalit so‘zlar: *Saylov, demokratiya, Markaziy saylov komissiyasi, Konstitutsiya, saylov huquqi, ovoz berish, fuqarolik jamiyati.*

Abstract: *This article examines the procedures for organizing and conducting elections in the Republic of Uzbekistan, the legal foundations of the electoral system, and citizens’ participation in the electoral process. The role of elections in a democratic society, as well as the principles of transparency and openness, are analyzed from a scientific perspective. In addition, the functions of election commissions, the voting process, and the legality of election results are discussed.*

Kirish

Saylov – bu xalqning o‘z irodasini erkin ifoda etishining eng muhim shakli bo‘lib, demokratik jamiyatning asosi hisoblanadi. Har bir davlatda saylovlar fuqarolarning siyosiy faolligini oshirish, hokimiyat organlarini qonuniy yo‘l bilan shakllantirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

O‘zbekiston Respublikasida ham saylovlar Konstitutsiya va maxsus qonunlar asosida o‘tkazilib, unda har bir fuqaroning teng, erkin va yashirin ovoz berish huquqi kafolatlangan. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganidek: “Saylov – bu xalqimizning siyosiy madaniyati va demokratik taraqqiyot darajasini namoyon etadigan muhim jarayondir.”

Asosiy qism

Saylov tizimining huquqiy asoslari

O‘zbekiston Respublikasida saylov tizimi Konstitutsiya hamda “O‘zbekiston Respublikasi Saylov kodeksi” asosida tartibga solinadi. Ushbu hujjatlarda Prezident saylovi, Oliy Majlis, xalq deputatlari kengashlariga saylovlarni o‘tkazish tartibi aniq belgilangan.

Saylovlar quyidagi asosiy tamoyillarga tayanadi:

Umumiylik – 18 yoshga to‘lgan barcha fuqarolar saylovda qatnashish huquqiga ega.

Tenglik – har bir saylovchining ovozi teng hisoblanadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Bevositalik – saylovchilar bevosita nomzodlarga ovoz beradi.

Yashirinlik – ovoz berish sir saqlanadi.

Saylov komissiyalari faoliyati

Saylov jarayonini tashkil etish bilan Markaziy saylov komissiyasi (MSK) hamda hududiy va uchastka saylov komissiyalari shug‘ullanadi. Ularning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

saylovni adolatli va qonuniy o‘tkazish;

nomzodlarni ro‘yxatga olish;

saylovchilar ro‘yxatini shakllantirish;

ovoz berish natijalarini e‘lon qilish.

Prezident Shavkat Mirziyoyev o‘z nutqlaridan birida shunday degan: “Saylov jarayoni qanchalik ochiq va shaffof bo‘lsa, xalqning davlatga bo‘lgan ishonchi shunchalik mustahkam bo‘ladi.”

Ovoz berish jarayoni

Ovoz berish odatda yakshanba kuni soat 08:00 dan 20:00 gacha davom etadi. Har bir saylovchi shaxsini tasdiqlovchi hujjat bilan kelib, maxsus byulleten oladi va yashirin kabinada belgi qo‘yadi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda saylov jarayoniga zamonaviy texnologiyalar joriy etilib, saylov uchastkalarida videokuzatuvlar, xalqaro kuzatuvchilar ishtiroki kengaytirildi. Bu esa saylovlarning halolligini yanada oshirdi.

Nomzodlarni ko‘rsatish va ro‘yxatga olish tartibi

Saylov jarayonining muhim bosqichlaridan biri – nomzodlarni ko‘rsatish va ularni ro‘yxatga olishdir. O‘zbekiston Respublikasida siyosiy partiyalar o‘z a‘zolari orasidan nomzodlar ko‘rsatish huquqiga ega. Nomzodlar belgilangan talablarga javob berishi, ya‘ni muayyan yoshga yetgan, sudlanganligi bo‘lmagan hamda doimiy yashash talablariga mos bo‘lishi lozim.

Nomzodlarni ro‘yxatga olish jarayoni Markaziy saylov komissiyasi tomonidan amalga oshiriladi. Ushbu bosqichda hujjatlar to‘liq tekshirilib, qonuniylik ta‘minlanadi. Bu esa saylov jarayonida adolat va tenglikni ta‘minlashga xizmat qiladi.

Saylovoldi tashviqoti

Saylovoldi tashviqoti – nomzodlar va siyosiy partiyalarning o‘z dasturlarini saylovchilarga tanishtirish jarayonidir. Bu jarayon ommaviy axborot vositalari, uchrashuvlar, munozaralar va targ‘ibot materiallari orqali amalga oshiriladi.

Tashviqotning asosiy maqsadi – saylovchilarga nomzodlar haqida xolis va to‘liq ma‘lumot berishdir. Qonunchilikka ko‘ra, tashviqot teng sharoitda, majburlashsiz va yolg‘on axborotsiz olib borilishi shart.

Xalqaro kuzatuvchilar ishtiroki

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda saylov jarayonlarida xalqaro tashkilotlar va xorijiy davlatlar kuzatuvchilari faol ishtirok etmoqda. Ularning vazifasi saylovlarning ochiq ligi va shaffofligini baholashdan iborat.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Xalqaro kuzatuvchilarning xulosalari mamlakatimiz saylov tizimining xalqaro demokratik standartlarga mosligini ko'rsatib beradi. Bu esa O'zbekistonning xalqaro maydondagi nufuzini oshirishga xizmat qiladi.

Umumiy yakuniy xulosa (kengaytirilgan)

Umuman olganda, O'zbekiston Respublikasida saylov o'tkazish tartibi huquqiy jihatdan puxta ishlab chiqilgan bo'lib, u xalq irodasini erkin ifoda etishga qaratilgan. Saylov tizimi fuqarolarning siyosiy faolligini oshirish, davlat hokimiyatini qonuniy shakllantirish va jamiyat barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Mamlakatimizda olib borilayotgan demokratik islohotlar saylov jarayonining sifatini yanada oshirib, uni xalqaro talablarga moslashtirmoqda. Bu esa kelajakda yanada ochiq, adolatli va ishonchli saylovlar o'tkazilishiga mustahkam zamin yaratadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasida saylov tizimi demokratik tamoyillarga asoslangan bo'lib, fuqarolarning siyosiy huquqlarini to'liq ta'minlashga xizmat qiladi. Saylovlar orqali xalq davlat boshqaruvida bevosita ishtirok etadi, jamiyat taraqqiyotiga o'z hissasini qo'shadi.

Prezident Shavkat Mirziyoyev rahnamoligida olib borilayotgan islohotlar saylov tizimini yanada shaffof, adolatli va zamonaviy qilishga xizmat qilmoqda. Bu esa mamlakatimizda fuqarolik jamiyatining mustahkamlanishiga muhim zamin yaratmoqda.

Kelgusida saylov tizimini yanada takomillashtirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish hamda jamoatchilik nazoratini kuchaytirish orqali saylovlarning ishonchliligi va samaradorligini yanada oshirish mumkin. Bu esa mamlakatimizda barqaror demokratik rivojlanishni ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasi Saylov kodeksi. – Toshkent.
3. Shavkat Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent, 2022.
4. www.cvk.uz – O'zbekiston Respublikasi Markaziy saylov komissiyasi rasmiy sayti.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy nutqlari va ma'ruzalari.

